

ERDÉLYI FIATALOK

ROMÁNIAI • MAGYAR • FŐISKOLÁS • LAP.

SZERKESZTI: *LÁSZLÓ DEZSŐ*

II. évf.

1931 március

3. szám

HUSZOLDALAS SZÁM ÁRA : FŐISKOLÁSOKNAK 12, MÁSOKNAK 20 LEI

Erdélyi Magyar Adatbank

Alapítók: Balázs Ferenc, Bányai (Baumgarten) László, Biró Sándor, Debreczeni László, Demeter János, Dsida Jenő, Jancsó Béla, dr. Jancsó Elemér, László Dezső, László József, Mikó Imre, dr. Péterffy Jenő.

Szerkesztőségi titkár: László Ferenc.

Technikai szerkesztő: Csákány Béla.

Munkatársak: Antal Gusztáv, Babos Sándor, Bacsoni Flóra, Bakk Péter, Balázs János, Bede Emil, Béltéki László, Borbáth Dániel, Csögör Lajos, Dánér Lajos, Egyed Béla, Fazekas Sándor, ifj. Fekete Domokos, Ferenczy Géza, ifj. Ferencz József, Fogarasi Géza, Gagyai László, Gurka Vilmos, Gyergyai Judit, Gyarmathi Árpád, Gyenge László, Huszár Kálmán, Héjja Kálmán, Jánky Sándor, Kekel Béla, Kész Antal, Kiss Árpád, Kovács Jenő, Kovács György, dr. Kovács József, ifj. Kristóf György, Kristóf Ödön, Kovács Lajos, Laczkó László, Lászlóffy Árpád, Lászlóffy Ernő, Méliusz N. József, S. Nagy Béla, Nagy Rózsa, Opra Benedek, Orbán Endre, Papp Ferenc, dr. Parádi Kálmán, Pogány Albert, Rohonyi Vilmos, Sükösd Pál, Szabó István, Szentiványi Elek, Szilágyi Olivér, Takáts Albert, Vargha Lajos, Varró Dezső, Váró György, Vita Zsigmond, Vítályos Iván, Ziegler Emil, ifj. Zsombory László.

Falu szeminárium vezetősége: Demeter Béla elnök, Venczel József titkár, Baczó Gábor, Gyallay Papp Zsigmond, Haáz Ferenc, Miklós András, ifj. Szabó Géza, Szigethi Béla.

TARTALOM:

Jancsó Béla: Magunk revíziója	45
Vámszer Géza: Az erdélyi szász ifjúság	51
B. Bányai László: Nemzet, nemzetiség, kisebbség és az Európai Konföderáció	55
Kiss Árpád: Állítsuk fel az erdélyi magyar intelligencia katasztrét!	58
Fazekas Sándor: Hozzászólás az ifjúnunkáskérdéshez	60

Szemle:

A főiskolás ifjúság és a politikai pártok (László Dezső)	62
--	----

Egyesületi élet:	63
----------------------------	----

Szerkesztőség hírei:	64
--------------------------------	----

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Str. Iuliu Maniu (Szent-egyház-u.) 8. Székely Társaság helyisége. Kéziratok és a lap adminisztrációját érintő levelek a szerkesztőség, illetve a kiadóhivatal címére küldendők.

Bukaresti szerkesztőség: Bokor Béla szerkesztő, Andrásy Zoltán, Blénessy Irénke, Kiss Dezső munkatársak. Cím: București II. Str. Sft. Voivozi 50.

Lapunk kolozsvári megbízottai: Báthory-Apor szeminárium: Venczel József. Ref. Kollegium: Miklós András. Ref. Theológia: Antal Gusztáv. Unit. Kollégium: Csiki Andor. Ref. Szeretetház: Kórész Rózsika. Marianum: Kóri Mária.

ELŐFIZETÉSI DIJAK: Belföldön: főiskolai hallgatóknak félévre (5 szám) 50 Lei, egész évre (10 szám) 100 Lei; másoknak félévre 100, egész évre 200 Lei. Magyarországon: főiskolásoknak félévre 2,5, egész évre 4,5 P., másoknak félévre 3,5, egész évre 7 P. Csehszlovákiában: félévre 25, egész 50 csehszlovák korona. Jugoszláviában: félévre 40, egész évre 80 dinár. Más országokban: félévre 5, egész évre 10 svájci frank. Előfizetési díjak a kiadóhivatalba küldendők. Egyes szám ára belföldön: főiskolai hallgatóknak 10, másoknak 20 Lei. Magyarországon: főiskolásoknak 50, másoknak 70 fillér. Csehszlovákiában: 5 csehszlovák korona. Jugoszláviában: 8 dinár, más országokban 1 svájci frank.

MAGYARORSZÁGI FŐBIZOMÁNYOS: „Studium“ könyvesbolt, Budapest, Múzeum-körút Magyarországi előfizetési díjak általa is beküldhetők. Csekkszám: 4041.

MEGJELENIK HAVONTA egyszer, július és augusztus kivételével.

Nyomatott az „URANIA” könyvnyomdában Cluj, Str. Baron L. Pop (v. Brassai-u.) 10. Telef.: 187.

Magunk reviziója.

– Makkai Sándor új könyvéhez. –

Irta: Jancsó Béla.

„...Ami velem történik, annak soha-
se keressem és sohase fogadjam el külső
okát addig, amíg csak egyetlen belső
ok is van, ami hozzájárulhatott ahhoz,
hogy az a valami megtörténjék.”

Makkai Sándor: Magunk reviziója.

Igazi fiatalnak mindig meg kell rezdüljön a belseje, ha átértékelésről hall. Az élet folyton újul, percnként változtatja külső formáit és az embernek az igyekezete, hogy ezt a harsogó tengert fogalmakkal magyarázza, ítéletekkel korlátozza, tartós külső formák medrébe szorítsa, előbb-utóbb mindig hiábavalóvá válik. Az élet kiismerhetetlen lényege maradhat ugyanaz, de külső formái folyamatosan változnak, s az embernek, hacsak azt nem akarja, hogy elmossa és elsodorja az ár, az élet *magyarázatát*, az életről alkotott fogalmait újra és újra revideálni, átértékelni kell, hogy megmaradhasson. Ez az átértékelés pedig mint lélektani és társadalmi feladat, elsősorban az ifjúságé, mely által korok újra meg újra megújulnak.

Hol maradt az utóbbi tizenkét évben az erdélyi magyar ifjúságnak ez a szükségszerű és nélkülözhetetlen átértékelítő munkája? Eltűnt a repatriáló, külföldön tanuló, s ott maradó társaival, belefult az itthon levők öntudatlanságába. Hol maradt az apáink generációjának ez az értékelése? Visszahúzódott önmagába, megkövült tompa szenvedésében, elsüketült az élet hangjaival szemben. Az új öntudat legnagyobb reménysége, az erdélyi irodalom, feleúton megállt s a magányos, kétségbeesett figyelmeztetések sirály-hangjai szárnyaszegetten hullottak alá.

És most Makkai Sándor, Erdély református püspöke a Ref. Nőszövetség rendezésében tartott öt előadásban, mely *Magunk reviziója* címen az Erdélyi Szépmíves Céh kiadásában könyvalakban is megjelent, erős mozdulattal felszakítja a szenvedés fülledt ablakát és elkiált egy milyen régen, milyen sokban szorongó kiáltást:

„Tizenkét esztendei kisebbségi sors és élet immár elegendő kellett hogy legyen annak a kötelességnek meglátására: az erdélyi magyarságnak revizió alá kell vennie élete alapvető kérdéseit... Az erdélyi magyarságnak, hogy életben maradhasson, az élet igazságára és ehhez az igazsághoz való engedelmes alkalmazkodásra van szüksége.

Miért kell ezt tennie? Miért van erre szüksége?

Mert azok az alapvető fogalmak és meggyőződések, amelyeket régi életéből hozott magával, többé nem fejezik ki az életet, a valóságot magát, hacsak át nem mennek az elme és a szív gyökereit megrázó revizió tüzén...

Mert előítéletei vannak, melyek meddők és pusztítók, melyek miatt nem tudja felismerni és követni az önfeláldozó kötelesség és a szolgáló szeretet isteni parancsát, melyben élete, igazsága és jövendője van.”

I.

Az előítélet makacs és öngyilkos ragaszkodás az életről alkotott lezárt fogalmainkhoz, szemben az élet tényeivel.

Az erdélyi magyar előítéletek elsőkomplexuma a multa vonatkozik.

Ezek két ellentétes állást foglalnak el. Az egyik szerint a mult mindenestől jó volt, a magyarságot ért történelmi katasztrófa igazságtalanság, amelyet teljesen rajtunk kívül álló tényezők idéztek elő. „*Tehát semmiképpen és semmirészen nem vagyunk felelősek azért, ami történt.* Mi ártatlan szenvedők vagyunk. Mi a teendője az ártatlan szenvedőnek? *Várni a csodát!*”

„Ez a csodavárás a legszomorubb magyar előítélet.” Még ha praemissája: a mult egészen tökéletes volt – teljesen igaz is lenne, akkor is „az a mult visszavonhatatlanul múlt, nincs többé és vissza nem hozható.”

A másik előítélet szerint a mult nem egyéb, mint végzetes tévedések és hibák halmaza, melyben a magyar tömegek is éppen úgy szenvedtek, mint a más nemzetiségűek. A felelősség az akkori vezetőosztályé, tehát a multtal nem kell törődni, a jelenhez pedig egyénileg kell alkalmazkodni.

Az első előítélet: strucc-politika. A második megalkuvás. A tények parancsa pedig az erdélyi magyarsághoz, mint kollektivumhoz szól, új nemzeti öntudatot követel, amivel szemben ugyanolyan öngyilkosság az is, amelyik eltokolódást jelent, az is, amelyik szétoldást.

*

„A tények parancsa ez: *nemzeti öntudatunknak mindenképpen, bármi sorsban is, meg kell változnia, újulnia, tisztulnia.*” „Nem szabad megengednünk, hogy az, ami felett ítéletet mondott az Idő, halottan is életet szimuláljon és tovább kísértsen közöttünk. *A régi bűnöknek holtan kell maradniok.*” (Magyar fa sorsa.)

Az öntudat revízió első lépése egy bátor kritikai szemlélet, amely meglátja és megmutatja a *bűnt*, amelyért a felelősséget vállalnunk kell. „*A felelősség vállalása, a bűnbánat és a vezeklés a legnagyobb tett, amellyel egy nemzet a maga élethez való jogát és életrealitását megbizonyíthatja.*” De ez az önkritika megmutatja fajunk sajátos *értékeit* is, nem azért, hogy síremléket emeljen azoknak, de hogy öntudatosítsa, közkinccsé tegye, a jövő erejévé alakítsa.

Előítéletmentesen nézve végig a magyar történelmen, annak folyása mögött a nemzeti jellem körvonalai látszanak, mely „*tipikus nemzeti katasztrófák és tipikus nemzeti hősök*” példáiban nyilatkozik meg.

Tipikus nemzeti katasztrófák? Tipikus nemzeti hősök? A történelmi materializmus szerint kizárólag gazdasági tényezők determinálják a történelem folyását. De ők számításon kívül hagyják: ugyanaz a gazdasági helyzet, vagy ugyanaz az esemény – más és másként hat a különböző fajokra és azok más és másként felelnek erre a hatásra. Mi ennek az oka? A másik tényező: a lélek, amely egyéneken át (a nemzet is egyén bizonyos szempontból) fejeződik ki. Hogy vannak mindkét oldalról kölcsönhatások? Ez mindent bizonyít, csak azt nem, hogy egyik, vagy másik tényező nem létezik. Ime Makkai megmutatja, hogy a tipikus nemzeti katasztrófák: Augsburg, Muhi, Mohács, Majtény, mind azonos nemzeti bűnök következményei. Augsburgnál az olcsó dicsőség kalandszomja, Muhinál a Kelet és Nyugat legjavától való elzárkózás, Mohácsnál a pártoskodást jóvátenni akaró halálbravúr, Majténynál a kishitű lemondás bűnei felett mondott ítéletet az Idő. És az ítélet reakciója felébredt mindig a magyar lélekben, minden tragédia a büntudaton és bűnbánaton át kitermelte a faji erények egy-egy típusát, Augsburg után Szent Istvánt, Muhi után

IV. Béla alkotó bölcsességét, Mohács után Bethlen Gábor önmérsékletét, türelmét, letörhetetlen gyakorlati életkedvét, Majtény után Széchenyi István prófétaságát, aki a *nemzeti önerő*-ben látta meg a nemzeti sors titkát: „ne keressétek határaitokon kívül javatokat és híreteket: *magatokban* hevernek a valódi arany- és ezüst-bányák munkátlan, nyitatlan, sőt még a legjobb magyarok előtt is ismeretlenül.”

A magyar bűnök és értékek élet-halál harca folyik ma is mibennünk, s életünk-sorsunk függ attól, hogy erényeink által megtudjuk-e újítani nemzeti öntudatunkat. Kisebbségi sorsban, politikai hatalom nélkül útunk csak egy: a kultúra, mely nem elzárkózó, elszűkülő, de az anyaországénál egyetemesebb és mélyebben emberi kell hogy legyen.

„Meg kell fosztanunk gondolkozásunkban azt, amit a „magyar” szó jelent, a földrajzi, állami, jogi, politikai meghatározóktól és magunk elé kell állítanunk azt, ami *örök magyar: a lelki nemzetet.*”

„Mit jelent tehát ezek után reánk nézve *magyarnak* lenni?

Az anyanyelv által kifejezett, egységbefűzött *közösségben* a munka, a tanulás, a fegyelem és az önzetlen szeretet értékeit kifejleszteni és gyümölcsöztetni. Az ilyen közösség öntudata *megőrzi* a reábizott örökséget és azt *átadja* gyermekeinek is úgy, hogy sohase legyenek kénytelenek kölcsön-életet élni és mégis úgy, hogy ez az élet sohase zárkózzék el az emberiség egyetemes, nagy érdekei és szolidaritása elől.”

Idealista, vagy éppen individualista történeti látás az? Nem, csak biológiai és pszichológiai.

II.

Ezzel a látással vizsgálva kisebbségi életünk belső bajait, mindenekelőtt az „egység” problémáját veszi elő. „...Az erdélyi magyar kisebbség élete a *társadalmi megszervezkedésen* fordul életre, vagy halálra.” „De kevesen és nehezen akarják belátni, hogy az egység nem *jelszó, még* kevésbé *bálvány*, mely körül ünnepi táncokat kell lejteni. Az egység *szervezett életet*, organikus munkaközösséget jelent egyetlen célnak: a nemzeti érték öffenntartásának szolgálatában.” „...A baj az, hogy ez a természetes és magától értetődő valami ténylegesen nem létezik,” holott a történelmi idő kényszere csak segít azon eredendő hibánk legyőzésében, hogy nem szeretünk szervezkedni. Nem az a baj, hogy ez a kérdés *értelmileg* nincs eléggé megvilágítva, hanem, hogy még *lelkileg* nem értünk meg ez igazságok számára és titkolt előítéletek állanak az útban, melyek magukban szörnyen tiltakoznak az ilyen egység ellen, mert abban egy teljes értékbeli egyenlősítést látnak. Önzés, hiúság és gőg tiltakoznak – csak belül persze – az ellen, hogy mindenki embernek számítódjék. Valóságos kórság ez az anakronizmus-komplexum, melynek egyik babonája: a vérben is más ember-típus, mások az állások, rangok, címek különbje, stb., s amelyből ilyen vélemények jönnek: A tanulás célja a képezítés, nem a kamara a fő, hanem a kamarás-ság. „Legfőbb az, hogy az ember az *úriemberek* közé tartozzék.” Tekintélyt csak az *állás* ad, a *foglalkozás* nem úri dolog stb.

A baj nem az, hogy különbségek vannak érték szerint az emberek között, de az, hogy a különbségek most már nem érték, de régi formák szerint valók. Márpedig: „*nem szabad, hogy bármiféle megkülönböztetések most is, ebben a helyzetben is megakadályozzák a kisebbségi nemzet egységes társadalmi szervezetének kialakulását,*” mely „nem jelent egyformaságot, egy nivójúságot, hanem *az értékek szervezett organizmusát,* mely csakis az erkölcsi érték mérővesszője szerint alakulhat meg.” „...Magyar és magyar között, továbbá ember és ember között a különbségtétel, a sorrend, a feladat megállapítása *csakis a jellem döntő erkölcsi értéke* alap-

ján tehető meg”, mely természetes feladatkörében „követeli meg az erkölcsi felelőség és az önzetlen jóakarát megnyilvánulását mindenkitől.”

Az egység lelki alapja: a megtisztult nemzeti öntudat új erkölce.

III.

„A romániai magyar kisebbség óriási többsége földművelő nép. *Nem lehet kétséges, hogy a magyarság fennmaradása Erdélyben a nép fennmaradását jelenti.* Az sem vitatható ma már, hogy az intellektuális pályán maradtak vagy leendők kis serege *nemzeti jelentőséget csak, mint népért élő, a nép közt élő, a népet szolgáló vezetőréteg nyerhet; a tulajdonképeni értéket, mint nemzeti lelkiületet és jellemet, a nép hordozza, az intelligencia pedig a felelőséget hordozza ezért az értékért.* Egész lelki és szellemi életünknek, kultúránknak vissza kell hajolnia a néplélek mélységeibe és onnan kell öntudatra hoznia, kimívelnie és a világ előtt is megmutatnia mindazt, *amiért joga van élni a magyarságnak.*”

A „nép” és az „úr” közötti ellentét ismét egy csomó előítélet szülötte, mely a „paraszt”-tól megtagadja az értéket, őt önzéssel, megalkuvással stb. vádolja. Makkai kimutatja, hogy a nép értékei csiszolatlanok, de ezért a csiszolatlanságért – az intelligencia a felelős. *„Tisztában kell lennünk azzal, hogy a lélek és jellem örökkévaló alkotóvonásai nem a tanulás és nem a helyzet, vagyon, vagy foglalkozásadta előnyök szülöttei.* Önzése természetes és kívánatos ragaszkodás a sajátjához, megalkuvása ösztönös alkalmazkodás a viszonyaihoz. De a nép érzi, „hogy ő a bánya, benne terem az arany.”

A magyar egység társadalmi megszervezése: „a magyar népnek, amely csak tömeg, élő organummá szervezése, melyben minden réteg egymásért és egymás által él.” Az erdélyi magyar demokrácia értelme, hogy a népen alapulva állítsuk be a különböző osztályokat, mint összefüggő életformákat az új erdélyi magyar egységbe.

A nép egyik jelentősége: sajátos és állandó életformát és egy önálló élettaralmat jelent. Ebből nem kiemelni kell (hiszen éppen ez az életforma a termőtalaja sajátos faji értékeinknek), hanem életkörüben megnesemíteni, minden téren az ő életlehetőségeiért küzdeni, a feladatok megtanácskozása és szétosztása után. „Ez az a tett, amelyre a mi nemzedékünk elhivatott és *csak ebben van történelmi misz-sziója,* vagy rettenetes történelmi *ítélete,* ha meg nem érti, nem vállalja, lebecsüli és érzéketlenül elveti.”

Másfelől a nép az erőforrás a jövő intelligencia kialakítására, melynek életében aztán a népet újra céllá kell tenni.

Erdőteljesen hangsúlyozza Makkai a magyar munkássághoz való közeledés közeledését. Majd így folytatja: „Én azonban azt hiszem, hogy a szociáldemokráciának *egyoldalúan* a munka jogára alapított törekvése a munkáslélek *előttételevé* lett és éppen ezért ezt az erkölcsi alapot csak egy más alapon szerezheti vissza. Ez pedig csakis a *magyar nemzeti kisebbség szervezett életközössége lehet,* melyben a magyar munkás is megtalálja a maga nagy *erkölcsi kötelezettségének* lendítő erejét és viszont az élethez való jogainak respektálását is.”

A társadalmi megszervezkedés másik fontos kérdése: *az önfenntartás.* „...*Másfélmillió embernek van és kell hogy legyen önereje arra, hogy minden anyagi és szellemi szükségletéről önkörében tudjon gondoskodni.*”

Az anyagi önfenntartás kérdései az összeomlás veszélyével sürgetik az új alapot: a kevesek mértéktelen és célszerűtlen, sokszor visszaélő megterhelése helyett a közös és arányos teherhordozást, amely a szükségletek előzetes megállapítása és a lehetőségek felmérése után a legcélszerűbben történjék. (Elképzelhető-e másként pl. a minket legközelebből érintő diáksegélyezési kérdés intézményes megoldása?)

IV.

„A kérdező jövendő” c. utolsó fejezet az ifjúság problémájával foglalkozik. Teljes egészében ide kellene iktatnunk ezt a formailag, tartalmilag egyaránt remek részt, melynek megállapításaira még visszatérünk.

Az ifjúság kérdése részben a nevelés kérdése. Itt is le kell számolnunk azzal az előítéllettel, hogy a mai iskola bajai mind külső okokból származnak. Kötelesség harcolni a külső bajok ellen a jogok megadásáért, *de nem szabad a felelősséget pusztán ezekre tolni, mert a nevelés belső szelleméért bármilyen iskolában az erdélyi magyarság a felelős.* Márpedig tartalmi tekintetben a háborúelőtti magyar nevelés mély revízióra szorúl. Három alapelve: a nemzeti érzés meggyökereztetése, a természettudományos szellem világmagyarázata és az erkölcsi idealizmus életszemlélete, melyek a magunk helyén és körében egységgé harmonizálva, egységes szép eredményt hozhattak volna, összhangolatlanul szörnyű dilemmába kerültek egymással és – a világháború katasztrófája a végítéletet mondta ki, mert ezeket az eszményeket üres *szavaknak* láttatta, amelyekkel ellenkeznek a tények. A nemzeti érzés emberpusztító frázisai, a természettudományos világnézet az anyagiasság szörnyű tombolása, az erkölcsi idealizmus az önzések takarása miatt gyanussá és hatástalanná vált, mert *hirdetőik kompromittálták életükkel és tetteikkel a szavaikat.* Itt van a baj, s nem ez eszmények igazságában. Ha tehát az ifjúságot igazi tartalmukra rá akarjuk ébreszteni, elsősorban bennünk kell visszanyerjék ez eszmények igazi tartalmukat. A nevelés problémája is a magunk revíziójához vezet – fejt ki Makkai Sándor.

„Tudjuk mi úgy szeretni az ifjúságunkat, hogy érettük gyűlölni tudjuk a saját bűneinket és az ő életükért magunk is megújuljunk? Ez a mi nevelésünk revíziójának titka.”

„Nem a tudós pedagógia receptjei fogják a mi ifjúságunkat megmenteni és jövendőnkét biztosítani, hanem az, ha meghalljuk és megfogadjuk a tanítványokhoz intézett szövegét Krisztusnak: *Hozzátok őt ide hozzám!*”

V.

E néhány idézet pusztán vázát adja a nagyszerű könyvnek, alapvető szempontjait: a reflektorfényt, mely keresztülör legégetőbb gyakorlati kérdéseink bozótjain. És aki a matéria hatalmán túl hisz a lélek hatalmában, annak lesz bátorsága beismerni: *a nem revidéált erdélyi magyar öntudat igenis okozott annyi pusztulást, mint bármely külső tényező!* Mi érezzük, hogy az élet erői egyéni erők végtelen tömegéből tevődnek össze és bizonytalannal egyének hibája, az erők dekadenciája. A rejtelmes Irányító, vagy Végzet ott van a lelkek mélyén, tőle jön a pusztulás és tőle jön az emberibb élet. Makkai kürtszóval ébreszti a rejtelmest:

„... A mi velem történik, annak sohase keressem és sohase fogadjam el *külső* okát addig, amíg csak *egyetlen* belső ok is van, ami hozzájárulhatott ahhoz, hogy az a valami megtörténjék.”

És amikor így vallott a kollektív erdélyi magyar lelkiismeret mellett, vállalt is egyben: „Tudom, hogy ezzel a kérdéssel foglalkozni még ma is nagyon kényes és nehéz. *Két* oldalról is félreérthető. De semmi sem lehet akadály a *kötelesség* teljesítésének, az élet pedig sürgeti ennek a kötelességnek teljesítését.”

Nem pozitív program – mondhatják egyesek, „csak” módszertan. De ez a módszertan *új lélek*, amely gazdag vegyi rokonságokkal fogja az új programot maga köré kristályosítani. Ha aktuálisabb lett volna köznapi értelemben, múltó jótanácsokat adhatott volna. És nem azt szeretném hangsúlyozni, ami pedig szintén döntően nagy ebben a könyvben: hitvallását az igazi erdélyi magyar demokrácia

mellett, de szavakba önteni valahogy azt a mulandónál nagyobb, amit tett, amikor az erdélyi magyarság sorsát ráhelyezte az *egész* erdélyi magyarság és *minden* erdélyi magyar felelősségére és kimondta a sorsdöntő, ítélő, vagy felemelő ígét: *Magunk revíziója*.

VI.

Ilyen jelentős szót kisebbségi életében az erdélyi magyarság még nem hallott. Az egész magyarság is csak egyet még a történelmi változás óta: a Szabó Dezső szavát. Az ő *Új magyar ideológiája* (1923) és a Makkai *Magunk revíziója* lélektestvérek. Más a kiindulásuk: Szabó Dezső a sajátos mai magyarországi helyzetből indul ki és történelmi, gazdasági, szociológiai revízió útján eljut a magyar paraszthoz és az ősi magyar lélekhez, aminthogy Makkai Sándornak kisebbségi helyzetükből fakadt, egészen sajátos felépítésű lelki revíziója eljut a néphez és eljut a gyakorlati feladatokhoz. Összehasonlíthatatlanul különök, mégis lélek-rokonok. *Erdélyi* mindakét koncepció, amely egy új magyar öntudatban látja biztosítottnak a magyarság sorsát.

VII.

Kétszeresen jelentős szó a *Magunk revíziója* nekünk, az ifjúságnak. A parancsot hozza: tisztulj meg! Az utat mutatja: egyedül erre mehetsz! A kötelességet mondja: figyeld, hogy képes-e a mai erdélyi magyarság a szenvedés pszichózisán át meglátni és követni az élet parancsát. Hozzá mer nyúlni tizenkét éve lidércként neheződő belső bajaihoz erre a megkiáltó szóra, vagy lehull ez a kiáltás is, a dermedt csöndbe, melyben lakozik és készülődik a Halál?!

Harc, vagy hallgatás lesz utána: ami a Magunk revíziója körül történik, az az előttünkjáró erdélyi magyar nemzedék próbája: életre, vagy halálra való-e? Mert az élet problémája: a regenerálódni tudás problémája. – Ami hibát önmagából kiirt, ami romot új lélekkel felépít: az erőként ránk marad. Ami gyomot meghagy, ami pusztulást meg nem akadályoz, az teherként ránk marad. Miénk a munka: tisztult nemzeti öntudaton át megtartani örök emberi értékeiben az erdélyi magyarságot. A mi gondunk és felelőségünk, hogy a Makkai Sándoron át küldetett szó *véglegesen* ne maradjon kiáltó szó a pusztában.

Ezt a szót minden erdélyi magyar ifjúnak meg kell ismernie, ha becsületes magyar, fiatal és erdélyi akar lenni. S ha megismeri, a lélek, a nagyobb testvér-lélek iránti hódolattal fogadja szívébe azt, aki vállalta az útmutató, a megkiáltó szó szent terhét.

A „LE MONDE NOUVEAU” c. francia folyóirat 1931 januári számában „La Transylvanie, Suisse orientale” (Erdély, a keleti Svájc) címmel cikket közöl B. Bánynai László tollából. A cikkel következő számunkban foglalkozunk.

DR. JANCSÓ ELEMÉR az Erdélyi Irodalmi Társaság előadásorozatában március 6-án előadást tartott „A magyar romantikus dráma” címmel. Március 14-én a kolozsvári Magyar Színház ifjúsági előadásán Pirandello: IV. Henrik c. drámája előtt bevezető előadást tartott.

Az erdélyi szász ifjúság.

Irta: *Vámszer Géza,*
r. kath. főgimn. tanár.

Új utakat kereső és egészen új viszonyok között született és nevelkedett erdélyi magyar ifjúságunkat méltán érdekli az erdélyi szász ifjúságnak (a szűkebb hazánkban élő testvérnemzetnek) mai szervezettsége, új eszme-világa és gyakorlati célkitűzései. A szász középiskolásokról írt ugyan Ottó Folberth a *Klingsor* folyóiratba (1930. 4. sz.) egy áttekintő értékes cikket, de egyrészt, mert ebből sok részlet nem érdekli a magyar ifjúságot, másrészt, mert magyar szemszögből nézve sok dolog más megvilágítást, esetleg súlyosabb értékelést nyer, szükségesnek vélem e kérdéssel az Erdélyi Fialatok hasábjain is foglalkozni. Megjegyzem, hogy midőn az alábbiak olvasása közben önkénytelenül párhuzamba állítjuk az erdélyi magyar ifjúsággal a szász ifjúságot, ne feledjük azt a különbséget, hogy míg az erdélyi magyar ifjúság és az öregek közötti 30 évesek mondhatni teljesen hiányzanak, addig a szászoknál, kivéve a harctéren elesetteket, minden korosztály megvan, sőt épp a 30 évesek korosztálya az, amelyik a *Klingsor* köré csoportosulva, az ifjú-mozgalmak élére állott – már nyolc évvel ezelőtt. A magyar ifjúság öntudatos mozgalma ezért késett néhány évvel, de előnye az, hogy még közelebb esik a legifjabb, a középiskolás nemzedékhez s így mélyebb gyökeret ereszthet.

Európa összes népeire, de főképp ifjúságára nagy átalakító hatással volt a világháború s így az erdélyi szászoknál is jelentékeny eszmei változások álltak be, dacára annak, hogy ők azelőtt is kisebbségi sorsban éltek. Ha e beállott változásokat szemléltetően akarjuk megfigyelni, szükséges az összehasonlítás a háború előtti szász ifjú nemzedék eszmei felfogásával, szervezetével.

Lényeges különbség a háború előtti és utáni szász ifjúság szervezeti formája között, hogy míg azok mindent az öregjeiktől másoltak le, a mostani ifjúság teljesen más, saját énjének legjobban megfelelő szerve-

zeti formák között igyekszik célkitűzéseit elérni és a zárkózottságából is szabadulni akar.

A HÁBORÚ ELŐTT.

A háború előtti szász középiskolás ifjúság „egységes” és „általános” típus volt, az ú. n. Kneipstudent (mulatozó diák, l. iglói diákok) – ami nem éppen hízelgő jelző. Az ifjúsági szervezkedés eme kezdetleges korában a bajtársi érzés ápolása volt egyetlen és tényleges célja s ezt a szász középiskolások a Németországból hazajött szász egyetemi hallgatóktól vették át. Ez a közzismert Burschenschaft bajtársi szervezet. Diáksapkájuk német mintára szintén élénk színű, lapos tányérsapka volt. Ünnepléses alkalmakkor a magyaros hatású Flauss-t is magukra vették, amely fekete zsinóros vitézkötésekkel díszített fekete bársony kabát volt, a tisztséget viselők vállán arany zsinórral. E testhezálló díszkabáthoz fekete hosszú nadrágot viseltek. A sapkán vagy a mellen keresztül a piros-kék szász nemzeti szalagot, vagy a német birodalmi színeket használták. A bajtársi egyesületek (coetus) vezetői ünnepléses alkalmakkor színes, színes szalagokat (az ill. csoport színe) hordták vállrövetve a mellen keresztül.

Összejöveleiken, amelyek rendszeren félreeseő vendéglőkben folytak le, magas „Comment” szigorú fegyelmet tartottak fenn. Év elején a coetus-ba belépő ifjakat (Fuchs = róka) avatták fel (introitus). Év végén pedig az érettségizetteket búcsúztatták (exitus). Közben nagyokat ittak, szinte kizárólag sört, ceremonialis szabályok szerint és tréfás kényszer mellett. (Bierrede.)

Ez összejöveleeknek egyetlen értékes és maradandó szokása volt, hogy ott és más társas találkozásoknál is sokat énekeltek, úgy németországi, mint erdélyi szász dalokat, amelyek megszámlálhatatlan hosszú versszakokból állottak. Nálunk is követeendő szokásuk volt a szász diákoknak,

hogy nótás-könyveiket állandóan maguknál hordták. Ezek az összejövetelek (Kneipe) rendszeren azzal végződtek, hogy sorba állva, gitár pengetés mellett végigvonultak a macskakövekkel kirakott szász városka utcáin és közben leányismerőseiknek ablaka alatt „éjjeli zenét” (Ständchen-t) adtak.

A bajtársi egyesületeknek nemesebb célkitűzései az irodalmi (önképzőköri) összejövetelek voltak, továbbá a vívás gyakorlata is szinte kötelező volt. Ez az ügyesítő és egészséges sport előkészítette őket az egyetemi évek lovagi párbajaira, amelyeknél azonban túlzó vakmerőségre nevelő szokások által a vívás sportja is elfajult. (Németország.)

A hivatalos szász bajtársi alakulatokon kívül külön kis baráti köröcskék alakultak (az ú. n. Krenzchenek), amelyek vasárnaponként más-más leány házánál folytak le, de idegenek kizárásával. Míg a bajtársi egyesület az *egységesítő* hivatalos szerv volt, ez inkább csak a szórakozást tűzte ki célul és bizony gyakran az *Egység* rovására, mert széttagolta és igen szabadjára engedte az ifjúságot. Ezek a Krenzchenek később gyakran elfajultak, úgy, hogy a végén a szülők és tanárok beleszólása vált szükségessé.

Meg kell jegyeznem, hogy általában véve a szász középiskolások, a mi ifjúságunk neveléséhez viszonyítva, igen szabad életmódot folytatnak és folytattak, szinte olyat, mint nálunk a főiskolás diákok. Főképp a leányokkal való gyakori együttlétük Krenzchenben, színházban, utcán, kiránduláson stb., a mi tanáraink és szüleink felfogása és nevelési módja mellett, a másik szélsőségnek tűnik, pedig ez mint évszázados hagyomány a szász népnél nem járt hátrányokkal. De épp, mert lassú fejlődés által alakult a szász ifjúság e szabad élete és mert az ő speciális (családias, zárt) életviszonyaiból támadt, nem ajánlható annak kritikátlan átvétele a magyar ifjúság, legkevésbé a leányok nevelésénél, habár a mi nevelési módunk is reformra vár.

Már a háború előtt fejlett túrista-élet folyt a szászoknál. Vasárnaponként és az iskolai szünetekben a szász ifjak és leányok

nagy csapatokban vonultak ki a hegyekbe (idősebbek kísérete nélkül), ahol menedékházaikban vidám és emlékezetes órákat töltöttek. Este, midőn a városba visszatértek, hosszú sorban fiúk és leányok karonfogva lelkes éneklés közben mentek végig az utcákon, az esti korzón, a kávéházak közönsége szemeláttára.

Ez a nagy természet-szeretet (együttal szűkebb honi-szeretet) mintegy átmeneti formája volt a régi típusú diáknak (Kneipstudent) az újabb, mai diák-típus felé. Ekkor u. i. még csak egyéni akciót, divatot láttak benne és nem az egész szász nép lényeges irányváltását, új életformáját. S noha ez általános európai jelenség, mégis megállapítható a fentiekből, hogy a szász ifjúság már a háború előtti évtizedekben felismerte a turisztika sok irányú emberi és népi előnyeit. Itt Erdélyben mindenesetre a szász volt az úttörő.

A HÁBORÚ ÓTA.

A háború utáni új idők új eszméket, új szervezkedési formákat termeltek ki a szász ifjúságból, amely kiélte magát a régi Burschenschaft alakulatában, mert ceremóniai és léhaságai őt már nem érdekelték, az *egységet* pedig már nem féltették.

Míg a háború előtti szász ifjúság egységes, zárt diák-tipust mutatott, a *mostani differenciálódott*. Általában a testedzés kultusza és a szociális elgondolás jellemzi ez új irányzatot. Ezt a kettős célkitűzést főképp a „*Wandervogel*” alakulatnál találhatjuk legkifejezöbben, mert ez az iskolán kívüli (iparos, kereskedő) ifjút is soraiba veszi. Megszűnik tehát az ifjúsági egyesületeknek régi kasztszerű exkluzivitása és a széles néprétegekre is gondolnak. Bár a szászoknál azelőtt is megvolt az érintkezés az egyes társadalmi osztályok között, de csupán a faji egységért mindenrekész felnőtteknél (Nachbarschaft).

Ottó Folberth *négy* új diák-tipust különböztet meg:

1. *A Wandervogel* (vándormadár) alakulat eszméinek képviselői.
2. *A Sport-Student* (a sportoló diák).
3. *A technika* vívmányai iránt érdeklődő ifjú (az ú. n. ezermester).

4. *A mulató, léha diák-típus.*

A mai *Wandervogel* szervezet régi német tradíciókból, a felszabadult iparos-ifjú vándorlásaiból és a természet szeretetéből alakult. Németországból ültették át az erdélyi szászokhoz, ahol addig is voltak hasonló tradíciók.

Ezek a vándormadarak nem sziklás hegyeket mászó túristák, hanem nagy területeket, külföldet is bejáró ifjak, akik kevés pénzzel, hátizsákkal, sport-ruhában hol gyalog, hol hajón, vagy vonaton tanulmányutakat tesznek 5–15-ös csoportokban. Eszmei felfogásban a mai cserkészeinkhez hasonló „jellembeli” követelmények vannak előírva, vagyis a bajtársi érzület, hűség, nyíltság, határozott fellépés, lehetőleg dohány és alkohol tilalom, gyakorlati ügyesség, táborozás stb.

Jövőbeli célkitűzése t. k. etikai megváltoztatása az „embernek”. Új életformát akar adni az ifjúságnak (mindkét nembeliek) s így új életfelfogást a későbbi felnőtteknek. Mert, ha egyszer a fiatalságot értékes új eszmei tartalommal (emberi, nemzeti és korszerű) lehet megtölteni, akkor az emberi haladás gyorsabb ütemben fog fejlődni, átformálódni.

A szászoknál ez a néhány éves alakulat már is szép eredménnyel működik, szinte mindegyik csoport rendelkezik egy *otthon*-nal (Nest), ahol kulturális és szellemi önképzést folytatnak, énekelnek, szavalnak, – de nem isznak. Falusi vándorlásaik révén érintkezésbe kerülnek s szász földműves emberekkel és ezzel kapcsolatosan *falutalulmányokat* végeznek. Viszont nagyobb úton az ország különböző vidékeit, népeit ismerik meg. A leggyakrabban és első sorban a szétszórt német telepéseket keresik fel s azok viszonyait tanulmányozzák (pl. Bánátban, Dobrudzsában, Beszarábiában, Bukovinában). Természetesen széles kiterjedésű szervezet lévén, a testvér alakulatok elszállásolják őket. Néhány „vándormadár” alakulatnál a leányokat is beszervezték, akik a külső munkán kívül az „otthon” csinosítását, rendbentartását végzik.

A *második típus*, Ottó Folberth szerint, a sportoló diák. Ez nálunk is ismeretes, sőt bizonyos tekintetben előbb alakult ki,

mint a szászoknál s talán még fejlettebb formában található.

A *harmadik típus* a technika vívmányai iránt érdeklődő modern ifjú. Ezek fűrnak, faragnak, kis repülőgépeket állítanak össze, ismerik a legtöbb autógyár készítményeinek árát, különböző formáit, előnyeit, hátrányait, motorbiciklit, autót vezetnek, ismerik a Zeppelin szerkezetet, teherbíróképességét, amateur rádiót állítanak össze stb. – Érdekes és értékes típus, de sokan közülük, kikerülve az iskolából, kalandos természetüknél fogva elkallódnak s igazi szakképzettség hiánya folytán el is zülленek.

A legszomorúbb képet a *negyedik típus* adja. Ezek alkotják a régi bajtársi egyesületeket, de azoknak csak kifogásolt munkakörét tartották meg. A háború utáni demoralizált légkör hatása alatt a régi bajtársi szervezet fegyelmét, egységesítő vonzerejét elvetették s ezek helyébe új formát, új értéket adni nem tudtak.

Nem tudom, hogy véletlen-e, hogy O. Folberth csak e négy típust rajzolta meg s egyikben sem említette azokat, akik irodalmi vagy művészeti kérdések iránt érdeklődnek. Mert, bár tény az, hogy a festészet, a színjátszás és talán az irodalom terén nem igen dilettánsoskodnak a szász ifjak, el kell ismerni azt, hogy igen fejlett *általános zene-kultúrájuk* van, amiről meggyőződhetünk, ha a gyakori hangversenyekre elmegyünk (Brassó, Nagyszeben stb.), amelyeken a hallgatóság fele rendszeren szász középiskolás.

Fontos intézménye a szászoknak a *Diaspora-Heim*, (Nagyszebenben) csak néhány év előtt épült hatalmas „otthon”, amelybe az elszórtan élő németek (nemcsak szász) fiait gyűjtik össze, hogy el ne veszessenek a németiség számára.

A faji kultúr-kérdések iránt aránylag kevés az érdeklődés a szász középiskolásnál, ami azonban később, főiskolás korában, talán épp azoknak szervezete (Bund Deutscher Akademiker) révén erőteljesebben nyilvánul meg, bár intenzív kulturmunkát nem fejtenek ki.

A romániai szász főiskolások háromnegyed része Németországban és Ausztriában tanul s csak egynegyed részük jár ro-

mán egyetemre. Egy néhány látogatja a franciaországi főiskolákat, de inkább csak rövid ideig s csupán a nyelv elsajátítása végett.

A szász, sőt az egész romániai német anyanyelvű főiskolásokat számbeli, anyagi és egyéb tekintetben a nagyszabeni „*Deutsches Kulturamt*” tartja nyilván. A németországi tanulmányi ösztöndíjak, segélyek kiosztása is a Kulturamton keresztül, központilag történik. Teljes tanulmányi ösztöndíjat a szász egyház évenként körülbelül tízet ad, míg kisebb segélyeket (50–60) a szász népi „organizatiók” juttatnak a főiskolásoknak.

A szász ifjúság kapcsolatai Erdély többi népeihez épp oly laza és alkalom szerinti, mint a háború előtti időben. Szinte kivétel nélkül saját iskoláikba járnak (elemi és középiskola). A főiskolások is maguk közt élnek s csupán az előadásokon találkoznak román és magyar társaikkal.

Az utóbbi 10 év alatt a szász ifjak elég jól és rohamosan megtanultak románul, míg magyarul semmit, kivéve, ahol rokonság vagy szomszédság révén ragadt rájuk valami. Az idősebbek és akik a háború alatt magyar ezredekben szolgáltak, többnyire elég jól tudtak magyarul, de most nagyrészt, a gyakorlat hiánya miatt nyelvi tudásuk feledésbe merült. A magyar nyelv elhanyagolása miatt nem hibáztatható a szász ifjú nemzedék, hanem az általános helyzet, a túlzásúlt iskolai tanterv és az idősebbek, akik őket nem igyekeznek a magyar nyelv szükségességéről (Erdélyben) meggyőzni, míg ezzel szemben bámulatos buzgósággal értetik meg velük az állam-nyelv szükségességét, amit viszont magyar időben ők maguk sem tettek meg. Mindezek dacán fokozott jóakarát, sőt lelki közeledés tapasztalható a szász ifjúságnál, a szintén kisebbségi sorsban élő magyarság iránt. Az idősebbeknél is, bár sokan még emlegetik a „magyarische Wirtschaft” -ot, mégis a mai uralmat magukra nézve veszedelme-sebbnek ítélik.

Általában a szászoknál is nagy világnézeti különbség van *apák és fiúk* között. Aki a háború előtti szász társadalmi életet figyelte, az ma alig ismer a hajdan maguk

között is zárkózott, néha igénytelenségig fukar nyárspolgárra. A háború óta erősödött a szórakozás iránti hajlam, csinosabban, nagyvárosiasan öltözködnek és külföldi utazásokra is gyakrabban szánják rá magukat. A szász lányokat is rákényszerítette a mai kor, hogy alig jövedelmező állásokba is elmenjenek, de ezt ma még azok is megteszik, akik anyagilag nincsenek ráutalva és így a „házilány” kényelmes szerepét ma is viselhetnék. A lányok is sokat sportolnak, feltűnő jókedvűek s társadalmilag még emancipáltabbak, mint háború előtt. Újabban sokan végeznek főgimnáziumot vagy az alsó osztályok elvégzése után a *Kochschule-t*, amelyben már évtizedek óta tanítják a háztartás legmodernebb gyakorlati és technikai ismereteit stb.

Az *elhelyezkedési* lehetőség a szászoknál is évről-évre nehezebbé vált, de semmiesetre sem oly veszedelmessé, mint nálunk. Noha aránylag sok a szászoknál a tanult-ember, a szakember, mégis álláshoz jutnak, ha a szász vidéken kívüli területeken is. Kivéve a nagyipart, amely ma már alig tud néhány szakembert elhelyezni. Állami hivatalba szász nem igen megy.

Legjellemzőbb azonban az a mozgalom, hogy középiskolai és főiskolai végzettséggel sok ifjú ipari és kereskedelmi pályára megy, amire részben gyakorlati érzékük vezet (ez bizonyos mértékben háború előtt is meg volt), másrészt az a tudat. *nehogy atyai örökségük, üzlet vagy ipari üzem idegen kézbe menjen át.* Az ilyen ifjú nagyobb műveltséggel, faji öntudattal és esetleg magasabb szakképzettséggel atyja kezdetleges üzemét rohamosan fejlesztheti, ami által nemcsak a szász népi vagyoni és helyzeti energia erősödik meg, hanem közelebb hozza a különböző társadalmi rétegeket is egymáshoz.

Nem mindegy anyagi és szellemi szempontból, hogy egy nép mennyire igyekszik minél előbb *korának eszméit* megérezni és azokat a maga érdeke szerint ügyesen felhasználni. A különben konzervatív szász nép, ha másban nem, ebben mindig példát adott és adhat, akár kultúr-intézményeiket, akár a demokráciát, avagy a legújabb ifjúsági mozgalmakat és azok gyakorlati eredményeit tekintjük.

Nemzet, nemzetiség, kisebbség és az Európai Konföderáció.

Irta: B. Bányai László.

Egy nemzetközösség meghatározásáról két felfogás is divatban van. Az egyik faji, azaz vérségi szempontú s német földről került elő, a másik kulturális, történelmi természetű s inkább a franciák alkalmazzák mind kitisztultabb dialektikával. Mindkét szempontot helyi érdekek termelték ki. Az elsőt az egységes kultúrától a mai napig át nem járt, de jórészt egy vérségű németiség, a másodikat bár nem egy vérségű, de egy közös szellemi tradíciótól leginkább megdolgozott francia „nemzet” igényelte.

Általános értelmében a faj: idegreakciók, atavizmusok, vértörvények, temperamentumok s a külső alkat rokonsága. Tehát természeti lény, család, de reális család, ragaszkodással és elidegenüléssel, szeretettel és gyűlölettel s egyes esetekben, történelemelőtti idők folyamányaként, nyáj-ösztöntől is átjárva. Szóval akarvanemakarva érzelmi, ösztönös attitude.

Ezzel szemben a történelmi nemzet a kollektív civilizáció terméke. Egységes területen letelepedett, közös társadalmi életet élő, más hasonló organizmusokkal csereviszonyra lépő nép rétegződéséből jött létre, a közös kulturális múlt erejében.

Lenne aztán egy harmadik, politikai természetű meghatározása is egy nemzetközösségnek, de ez nem lévén konkrét alap, egyelőre tárgyaláson kívül hagyjuk.

A vérség sorsszerű kötelékei szublimálódnak nemzeti kötelékké, hogy a szellem (esprit), az egyéni és kollektív akarat hajtóereje egy népközösség sorsa fölött uralmat nyerjen. *A természeti lényből tudatos lény lesz*, abban a mértékben amilyenben a történelmi erők ezt az érlelést végezték. Kritikus időben, akár az ember ösztöne felé, úgy hull egy nép is vissza a sokszor csak meddő „szellemidézésnek” bizonyult nemzeti élet próbálkozásaiából a vér, a faj konkrétebb, bárha tudatalatti kapcsolataihoz.

Az érettségnek meglehetősen magas foka szükséges, hogy a nemzeti tartalom valóban a „szellem királysága” legyen (Coudenhove-Kalergi).

A faj *ősökhöz* nyúlik vissza, Álmosokhoz, Emesékhez, akik legjobb esetben is csak ködös, „visszajáró szellemek.” Mihelyt körülhatárolt, értelmi tartalmat nyernek: már a történelmi nemzet ősei közé sorozzuk őket. Mert a történelmi nemzet meg *közös nevelőktől* veszi kezdetét, a Szt. Istvánoktól, Zrinyiektől, Széchenyiektől, s a nemzeti irodalom minden nagy mesterétől. (A modern állam politikai nemzetének már csak iskolamesterek jutottak s a kezeikből kikerülő törékeny termés, egyedüli bázisa.)

A faji elem szívósabb a nemzetinél, amennyiben a vér vegetációja is szívósabb a gondolaténál. „A nemzetek kezdődtek és bevégződnek – mondja Renan 1882-i beszédében. – Az európai konföderáció valószínűleg fel fogja őket váltani. De nem annak a századnak a törvénye ez, amelyikben élünk.”

Nem, ez a huszadik század törvénye lesz. És az állampolitikai szempontokból kihasznált nemzeti keretek bomlásával, ezért jut mind jobban előtérbe a faj, amely természetes (bár egymagában kuszált és sehol a kontinensen tiszta spektrumot nem adó) összetevője Európának. A termékenyítő és mély fajiság azonban nem determinálható és ezért inkább a pszichológia és az antrophológia, vagy legalább is a művészetek, tényezője és nem a politikáé. Csupaszon, minden megkötő értelmi elem nélkül, amit a nemzeti lét hivatott szolgáltatni neki, minden lacibetyár bitangja lehet. De sok minden arra mutat, hogy a nemzeti tartalom, megszabadulva az állam kártékonynak bizonyult gyámkodásától, vele olvad össze. Egy Európai Konföderáció esetén, amiben az őt alkotó népek ösztönös, valamint szellemi patrimoniумai nem összeszürkülve, hanem

mozaikszerűen élnének egymás mellett, s minden szándékos vagy szándéktalan etnikai kényszer megszűnnék, csak a faji és nemzeti fogalmak tisztázódása és valószínű összeegyeztetése lenne az eredmény.

Természetesen az így közös nevezőre hozott nemzeti multaknak lesznek majd inkompatibilis részei, és nem lehet majd szem előtt veszteni Carlyle mondását: „a népek csak nyugalomban nyernének, ha elfelejtenék multjuk egyes fejezeteit.” De ha ezt szem előtt is tartjuk, nem írhatjuk alá Stendhal elvét: „a különbözőség nem a gyűlölet”, mert a különbözőség az élet nemzeti és az élet nemcsak gyűlölet, hanem alkotás, lendület is és távoli sarjak nagy-szerű, hősi összecsengése a nagyobb „európai nemzetben,” amely kifejezésére a kontinens nevelőinek, nagy szellemeinek határokat nem ismerő, egyre növekedő hatása ad reményt.

*

A „nemzet” szó mai használatában már kvalifikatív erejű és a közös mult intenzív összekötő ereje mellett szuverén állami életet is föltételez. Számos olyan népi organizmus van azonban, amely bár az első föltételeknek megfelel, külön állami élet nem áll a rendelkezésére. (Legtöbbjének ugyan az is megvolt a középkorban, amikor a kormányzóságok határai jobban fedték az etnikai határokat, mint a mai „nemzeti” államok.) Az ilyen külön államisággal nem rendelkező etnikumra használjuk az elvontabb „nemzetiség” nevet, amely általánosabb értelmében a nemzeti hovatartozást jelenti. („Milyen nemzetiségű?”)

Szűkebb értelmében vett nemzetiség viszont egy állam területén minden, az uralkodó nemzetől eltérő fontosabb etnikum.

Legújabban külső, hatalmi határozatok csatoltak új államkeretekbe olyan népeket, amelyek integráns részei voltak eddig egy egységes, szuverén életet élő nemzetnek (pl. az utódállamok magyarsága). S ugyanakkor odakerültek olyanok is, amelyek eddig más államnak tették nemzetiségeit (erdélyi szászok). Mindkettőjüknek külön nemzetközi szerződések biztosítják kulturális jogait s ezeket nevez-

zük tulajdonképpen *kisebbségeknek*. A fogalomhatározó rájuk nézve tehát nem a kisebbségi sors, hanem róluk szóló államközi szerződések. A háború óta azonban az emberi közvélemény olyan irányban kezd kialakulni, hogy magát a kisebbségi sorsot vegye determináns elemnek, s egyenlő elbírálást, illetve hatékony szankciókat követel minden háború előtti értelemben vett nemzetiség számára, akiket szeret már minden egyes esetben kisebbségnek nevezni.

Az állam természetesen legtöbb helyt ellenáll. De ellenáll az állam nemcsak a nemzetiségek életmegnyilvánulásainak, hanem zavarja magának az uralkodó nemzet erőinek, alkotásainak tisztaságát is, Kedvezne tehát a nagy európai egység azért is, mert elválasztaná a nemzetközi gazdasági érdeket a nemzeti terméstől. Sajnos azonban éppen Kelet-Európában hátráltatja a gazdasági és materiális tényező egy nevezőre hozását az államgazdálkodások közt fennálló egyenlőtlenség, s ahol csak a fejlettebb és polgárosultabb erényeiben előrehaladottabb államok rovására történnek a nivellálódás.

A konföderatív alap mindamelllett a dolgok tisztulása felé vezetne, s elgondolásunk szerint a nemzeti szellem is csak így hozhat adekvát, tiszta termést a huszadik században, meg nem hamisítva a pénz érdekkapcsolatainak direktíváitól. Az uralkodó nemzetnek mindenesetre le kellene mondania a vele egy politikai keretben élő nemzetiségek rovására gyakorolt állami protekcionizmus előnyeiről.

A nemzetiségek ezzel szemben mindenben nyernének a konföderáció által, hogy ha az egyelőre nem is terjedne ki az egész kontinensre. A nemzeti állam, életükre a legkedvezőbb mentálitás mellett is csak bénítóan hatott. Különösen Kelet-Európára áll ez, hogy sokhelyt a többség kultúrában nem is felsőbbrendű. Egészen más már a helyzete pl. a Wales-ieknek Angliában, vagy a bretonoknak Franciaországban. Erre mondta a párisi Carnegie-intézet igazgatója, hogy „könnyű nyugaton loyálisnak lenni.”

A kulturális motívum mellett figyelembe kell venni az uralkodó nemzet „ressen-

timent"-ját, ami minden tettét árnyalja a többségi sorsból kisebbségire jutott népeséggel szemben. Akárcsak az egyén, a nép sem tudja kiküszöbölni tudata alól, hogy megalázó sorsa volt, ha az ég különös kegye jobb napokhoz jutattja, s azokon áll bosszút, akik talán okai sem voltak a hajdani állapotnak, csak természetes helyzeti energiájuknál fogva kerültek az övé-nél felsőbbrendű helyzetbe.

Az imperium-változás ilyen mentalitás-nál csak szerepcsere a koncnál. Így veszi el sokhelyt a „haza” hajdan jogosult (mert ethnikai, földrajzi, gazdasági és kultúrális, szóval reális tényeken felépülő) misztikus presztizsét s a valóságban tarka-bar-ka, de egyszínűre festett államnál előkerül újra aquinói Szent Tamás józan meghatá-rozása: „*a mi áldozatunk a közjó javára.*”

*

A „nemzeti állam” eszméje a XVIII. század angol és francia filozófusaitól ered. Stuart Mill hangoztatja már, hogy „a kormányzások határai egybe esznek a nemzetek határaival.” Eszmei propagandá-jukkal ők vetnek véget a „Polizeistaat”-nak, azonban az egyes államok, mintsem hogy az ethnikai viszonyokhoz módosítsák konstitúciójukat, inkább nemzetileg ma-gukat homogénnek deklarálják, vagy igye-keznek azzá lenni az állami oktatás révén. Mert a nemzeti állam már nem elégszik meg a gazdasági és hatalmi érde-kek istápolásával, hanem a morális és lel-kiismereti tényezők fölött is rendelkezni kezd.

És itt jön a baj. Hatalmi eszközökkel formálható politikai nemzetet teremtett a történelmi erők nemzetéből, s a többség elvén alapuló demokrata uralom folytán kizárólagosan az uralkodó nemzetet jutattja szóhoz akkor is, mikor általános érdekek forognak kockán. A foglalkozási ágak és társadalmi osztályok szervezetlensége következtében a vezetés a „demokrata” államban tulajdonképen az uralkodó nem-zet többé-kevésbé anakronisztikus szer-vezetének fejeinél volt. Ami meg a parla-mentet illeti, a politikai pártok felszínes és változó jellegnek bizonyultak, míg a nemzet történelmi kerete állandó bázis maradt.

Az összlakosság érdekeit egyáltalán nem képviselő nemzeti állam most éli paroxiz-musát, mégis, már ez is azt mutatja, hogy a végét járja. Ma már mosolygunk Maz-zini illuzióján, amely az XIX. század végén még célul tűzhetette: „Minden nem-zetnek a maga állama, minden államnak maga nemzete!” A nemzeti állam ideáljából *nemzetiségek állama* lesz, amire kitűnő példa Svájc – s a hívőkben a jövőendő Európai-Konföderáció.

A nemzeti állam egyre veszít presztizséből s külfölddel szemben már csak papiron szuverén. A gazdasági érdekek szövevé-nye az egész földkereségén helyzetváltó-zásainak függvényévé teszi. Sérthetetlen-ségét nemzetközi szerződések csorbítják s a külpolitikai koncertben három-négy ha-talom vezérszólámára történik minden. Így nem egy állam ma hatalmi ösztönét befelé éli ki saját polgáraival s a társadal-mát alkotó kollektivitásokkal szemben, Így történnek a kisebbségeket sértő intéz-kedések, bár maga korszellem érdekükben dolgozik.

Ennek a korszellemnek engedett már Benes is, mikor, noha legkevesebb joggal, háborús memoárjainak a következő címet adta: „Harc a *népek* függetlenségéért.” Nagy dolog, hogy amit még a háború előtt is lehetett, a háború után már hatalmi érvekkel nem próbálhatta igazolni magát a közvélemény előtt.

Mindez ugyanannak a magnak a gyü-mölcse, amellyel annak idején a francia enciklopédisták a nemzeti állam szuveré-nitásának eszméjét is elhintették. Condorcet mondása érik itt még (1792): „Mind-en egyes nemzetnek, és egyedül neki, eltulaj-doníthatatlan joga van magának törvénye-ket adni és azokon változtatni.”

Ma a „népek önrendelkezési joga” lett ebből. De még a múlt században komoly emberek hitték, hogy külső meghatározá-sok alapján lehet itt rendet teremteni. A német Mommsen, a híres Mommsen írta a franciákhoz húzó elzásziakról: „Mi jobban tudjuk, mint ők, hogy mit akarnak, tudományosan ki tudjuk mutatni, hogy hozzánk tartoznak.” (A németeknél ez a meghatározás ma is divatos, a faji össze-tartó erők is erősebbek lévén, mint máshol

s ezzel a külső beavatkozással találkozunk nálunk is, csak kevésbé „tudományos” alapon, pl. a népszámláláskor s a szatmári esetben.)

Erre a levélre válaszolt Fustel de Coulanges (Levél Mornmsenhez, 1870 okt. 27.): „A mi elvünk az, hogy egy népesség csak olyan intézmények által kormányozható, amelyeket szabadon fogad el és csak saját akaratából és önszántából foglathat helyet egy államban.” (Érdekes, hogy államunk milyen jól fel tud használni egymással, ellentétes tételeket is uralkodó nemzete legalább papíron történő gyarapításának érdekében. A békeszerződés előtti külföldi propaganda a francia felfogás hangoztatásával történt s jelenleg német felfogásból táplálkozva töltetik ki az „originā etnicā” rovatait tanulatlan bürokratákkal. Egyszerre lelkiismereti kérdésnek deklarálják és külső, pláne felelőtlen megállapítások eszközévé is teszik a nemzetiségi hovatartozást, két bőrt is lehúzza kisebbségeikről.)

A külső állami beavatkozásra a nemzeti lélek megnyilatkozásaiba nagyszerű praecedens a történelemben a „cuius regio eius religio” legalább nyíltan hangoztatott elve. A valláspolitikai kényszer helyébe a nemzetpolitikai lépett, de az eredmény ugyanaz: *az állam és a vallás különválása után be kell következnie az állam és a nemzetiségek, a nemzeti és hatalompolitikai erők különválásának.* Ahogy a krízis beáll, az eddigi sértetlen keretekben kiteljesülést

talált egyéni szabadság, az élet szabadsága tiltakozni kezd minden vele való idegen rendelkezés ellen.

A modern minta-államban a kormányzat az egyes vallásfelekezetekkel, mint sajátmagát alkotó kollektivitásokkal tárgyal, s ez így fog történni az államot alkotó nemzetiségekkel szemben is. Erről cikkezik Schieman, Riga német képviselője a lett parlamentben, a „Nation und Staat” 1928 aug.-i számában.

Nem magánjog a nemzetiség, amint a vallás sem az, különben jelentésében sikadna el. Mindkettő kollektivitás és kollektív jogok megtagadásával életjogától fosztják meg. Ahogy tiltakozunk a „vallásszabadság” magánjogi formája ellen, úgy kell tiltakoznunk a „nemzetiségi szabadság” oly megfogalmazása ellen, hogy mindenkinek jogában áll tetszésszerinti „nemzeti hitet” vallani, csak éppen nemzeti intézményeket létesíteni tilos. Olyan lenne ez, mint a vallásszabadság Istenháza s külső vallásgyakorlás engedélye nélkül. Nem az állam és az egyén, hanem az állam és a szervezett kollektivitás közti viszony ez talán, (amelyet nemzetközi tekintély hívatott szabályozni.

Minél hatékonyabb lesz ez a nemzetközi tekintély, annál közelebb állunk majd az Európai-Konföderációhoz, amely államiságokba szervezett nemzetekkel és konföderált nemzetiségcsoportokból állna. És ez lenne a „kisebbségi problémának” teljes, egyelőre utópisztikusnak tűnő megoldása.

Állítsuk fel az erdélyi magyar intelligencia kataszterét!

Irta: *Kiss Árpád.*

Az imperiumváltozást követő években az erdélyi magyar ifjúság tömegesen ke-reste fel a külföldi egyetemeket, különösen a magyarországi egyetemeket ö-zönlötte el. Az akkori statisztikai adatok szerint az így kint tanuló egyetemi hallgatók száma 3000 körül volt. Ez így tartott 1924–25-ig. Ettől az időtől kezdve aztán már folyton csökkent a külföldi egyetemekre menők száma, úgy, hogy a

jelen tanévben alig van pár száz erdélyi magyar ifjú külföldön.

Hogy az itteni román egyetemeken körülbelül hány magyar hallgató lehet, pontosan nem lehet tudni. Az összes román egyetemeken tanuló magyar ifjúság számát 8–900-ra becsülik. Ez a szám azonban évről-évre növekszik.

Az újabb időben több helyt olvastam arról az aggodalomról, hogy vajjon mindnyájan el tudunk-e helyezkedni, meg

lesz-e mindnyájunk részére a mindennapi kenyér?

Ehhez a kérdéshez én egy újabb kérdést fűzök: *Tudjuk-e azt, hogy Erdélyben (esetleg a Regát olyan helyein, ahol magyarság nagyobb számban él) hány magyar ügyvédre, orvosra stb. van szükség, illetve lesz szükség?*

A világháború következménye többek között az is, hogy tizenöt korosztály hiányzik, hogy az erdélyi magyarság intelligenciájának száma – legkevesebb – 300.000-rel lett kevesebb a repatriálásokkal is. Ezen nagy hiány még ma sincs pótolva. Részben azért, mert azok, akik 1924–26-ig külföldi egyetemeken tanultak, vagy nem tértek vissza, s így az erdélyi magyarság részére elveszettek tekinthetők, vagy ha vissza is tértek, csak kis százalékanak sikerült a diploma nosztrifikáltatása.

Akik a romániai egyetemekre iratkoztak be, hogy diplomájukat itt szerezzék meg, azoknak első és tömegesebb kilépése az életbe éppen most van folyamatban. Ezzel kapcsolatban szükségesnek tartom egy megoldási formára, illetve elhelyezkedési lehetőségre rámutatni. Ez pedig: *az erdélyi magyar intelligencia kataszterének felállítása és ezen keresztül végzett testvéreink elhelyezése.*

A csehszlovákiai magyar főiskolai hallgatók többoldalú munkássága ismeretes. Volt alkalmam erről személyesen is meggyőződni 1929. őszén. Éppen akkor tárgyalták meg menzájuknak szövetségi alapon való fenntartását és ugyancsak akkor számoltak be a már előbb felállított csehszlovákiai magyar intelligencia kataszterének pozitív eredményeiről. Nem is szólva arról, hogy ez mily döntő fontossággal bír az ottani magyar ifjúság támogatására, csak annyit említek meg, hogy *a végzett ifjak 40–50 százalékát helyezték el a kataszterükön keresztül.*

Nézzük csak közelebbről: miben áll ez? Számon tartják az összmagyar intelligenciát. Pontos adat van arról, hogy hol, milyen vidéken hány magyar ügyvédre, orvosra stb. van szükség. (A körülményeknek megfelelően a lehető legapróbb részletkérdése is kiterjed figyelmük.)

Nyilván vannak tartva azután a magyar főiskolás ifjak is. Ha valamelyik ügyvédnek például jelöltre van szüksége, felkeresi a kataszter vezetőségét és kérését biztosan teljesíteni tudják. Ha pedig valahol nincs magyar ügyvéd, orvos stb. és ennek szükségét látják a kataszteren át, úgy gondoskodnak arról, hogy oda megfelelő ember kerüljön. Felbecsülhetetlen ennek az értéke!

Vajjon nekünk szükségünk van-e erre s ha igen: megvalósítható-e?

Mindkét kérdésre feltétlen igennel kell felelnünk!

Nap-nap után több és több magyar ifjú végzi el az egyetemet és minél többen végeznek, annál nagyobb az aggodalom az elhelyezkedést illetőleg. Látszólag jogosnak tűnik fel ez az aggodalom. Pedig nem az! Pl. hány és hány magyar ügyvéd alkalmaz román jelöltet: az állam hivatalos nyelvének nem kellőképp való bírása miatt.

Vagy egy más példa: magyar ügyvédek nem tudják, hogy hová forduljanak azért, hogy jelölthöz jussanak. Ha e tekintetben nincs az egyetemi várossal összeköttetésük, úgy csak nehezen, hosszas tudakolózás után jutnak megfelelő segítséghez. Végzett kollegáink viszont így vannak az állásba jutással. A közelmúltban történt: egy kollegám – aki tanulmányaival annyira haladt, hogy mint ügyvédjelölt már megkeresheti kenyerét – panaszkodott, hogy már hetek óta állást keres minden eredmény nélkül Ugyanakkor én négy olyan ügyvédre tudtam, akinek jelöltre volt szüksége! Milyen könnyű lett volna az első napokban álláshoz jutni, ha – lenne kataszterünk!

Sokat hallunk arról is, hogy az erdélyi magyar ifjúságnak életkérdése, hogy az erdélyi magyar falú megmaradjon stb., mert a magyar falvak fogják nyújtani kenyerét. Vajjon minden egyes ifjú honnan fogja tudni azt, hogy hová kell ügyvéd, orvos; hogy hová menjen?

Honnan állapítható meg világosan az, hogy a világháborúban megtizedelt, később a repatriálásokkal megritkult erdélyi magyar intelligenciát hol kell felfrissíteni, hol kell a régieket pótolni, hova kellene új emberek?

Ezek a kérdések az erdélyi magyar intelligencia kataszterének felállítását sürgetik!

Ennek mielőbbi megvalósítását nagyon fontosnak tartom, nemcsak elhelyezkedési lehetőségünk biztosítása érdekében, hanem azért is, mert ezen keresztül a diákgépezést is állandósítani lehet.

Hogy lehet ezt keresztülvinni? Elsősor-

ban is a megyéket venni alapul, ezeken belül járások, falvak szerint írni össze intelligenciánkat.

Kataszteri ívek kérdésének összeállítása, a kataszter kezelése stb. meghaladja jelen cikkem terjedelmét, ezért, amennyiben a felvetett kérdés visszhangra találna, később még visszatérek részletesebben is.

Hozzászólás az ifjúnunkáskérdéshez.

– VÁLASZ ROHONYI VILMOS CIKKÉHEZ. –

Irta: *Fazekas Sándor.*

Az „Erdélyi Fiatalok” januári számában cikk jelent meg az ifjúnunkáskérdésről, amelyben a cikk írója egészen félreérti a Székely Társaság Ifjúsági Bizottságában végzett ilyenirányú munkát s felszállva a társadalomfilozófia legkukkabb domborodására elkiáltja magát, hogy amíg az erdélyi magyar főiskolai hallgató ifjúság nincs tisztában a társadalmi evolúcióban foglalt apriori szemlélettel s nem látja a lét szomorú, horizontjai felett lebegő existenciális kibontakozást: „sajnos le kell mondania az ifjúnunkás mentésről.”

Szerencsére mi nem vagyunk ilyen peszsimisták s ha a cikk írója kissé el is szomorított, – ekkora csüggedést hallván egyik legkiválóbb magyar főiskolai hallgatótól, – mégsem adunk fel a reménnyel, hogy nem lesz hiábavaló a munkánk, a fáradtságunk, mint ahogy eddig sem volt az. Minthogy azonban a cikk az évmegnyitón elhangzott felhívásom élesen kritizáló visszhangja akar lenni, „ex cathedra” elhangzott kijelentéseimet a cikkkel párhuzamosan fogom most már írásban megismételni, mert sokkal fontosabbnak tartom ezt az egész ügyet, minthogy agyonhallgatással az eszmének sirásója lehetnék.

Semmi értelme sincs a cikkíró felháborodásának azért, mert én „ex cathedra” arra mertem kérni az erdélyi magyar főiskolai hallgatóknak jobbjézéső és fajtát szeretni tudó csoportját, hogy vállalja egy-egy székely tanonc-ifjú időnkénti meglátogatását, erkölcsi s ha szükséges –

közvetve – anyagi támogatását. Tudni kell, hogy az erdélyi székely gyermek már hoz magával a falujából egy öntudatlan ideológiát: fájának büszkeségét, magyar önérzetet, egyszerű, de tiszta erkölcsi indításokat, amelyet ő a faluban a „becsületes ember” fogalma alatt nyert s féltve őriz addig, amíg fájával, szüleivel vagy a magyar falú levegőjével valamilyen kapcsolat tartja, de nagyon könnyen képes mindent elfelejteni s hajlandó mindent, ami érték eldobni magától, tiszteletudást, nagyobbak megbecsülését, a munka áldásának értékét, morális és etikai értékeléseket, ha „balszélő” nevelés alá kerül, vagy éppen nevelés nélkül, önmagára marad.

Miben áll tehát a mi ifjúnunkás kérdésünk? Mi itt speciális helyzetünkben nem a társadalmi evolúcióban elfoglalt apriori szemlélettel állunk szemben, hanem egyszerű kis harisnyás vagy nadrágos székely gyermekekkel, tanoncokkal. A mi ifjúnunkásnevelésünk nem egy politikai frakciót akar kiképezni, egy új munkástypust, – hiszen az ugyanis van elég s még fog rekrutálódni a munkanélküliekből, – hanem egyszerűen meg akarja menteni, folytonos figyelemmel az anyagi romlás okozta erkölcsi zülléstől azokat a nemes székely palántákat, akikből kinőni látja a romániai magyar kisebbség egy eljövendő iparos rétegét. Azt akarja megmutatni, hogy a romániai magyar főiskolai hallgató szerető- testvére a magyarnak, még ha csizmadia inas is, közös sorsa van és vál-

lalja a közös sorsot az egyetemet végzett magyar ifjú a harisnyás székely legénnyel, s igenis bátran bizonyoságot tesz, hogy husából való hus, véreből való vér s érzi is a felelősséget érte. Még kívülről is szükség van erre, hiszen a hadseregszállítók és lelketlen kúfárok, akik kizsákmányolták a termelőket (l. udvarhelymegyei gazdák marha exportja stb.) *nagyon messzire riasztották a népet a magyar intellektualektől* s a nép azóta azonosítja a vasalt nadrágot a kizsákmányolóval, ez már lapunkban is régi nóta. Ezt a nagy ürt pedig, ami fennáll a társadalmi osztályok között, – úgy gondolom – minden jó-érzésű magyar intellektuelnek egyengetnie kell, s ebből mi is ki kell, hogy vegyük a részünket. De lássuk tovább, mit jelent megmenteni a hazátlanság, a testvértelenség, a „sehonnai bitang ember” állapotának nagy kísértéseitől és szenvedéseitől az apátlan-anyátlan, hazátlan székely árvát? Mindezek mellett számolunk azzal, hogy anyagi érdekeinek kivívása és existenciális szükségleteinek érdekében igenis részt kell vennie szakszervezeti munkában, de nézetem szerint nem szükséges okvetlenül lelki kincseinek és faji öntudatának az árán történnie.

Nem a „közgazdasági és társadalomszemléleti ténytudományi kérdésekre” akar ez a nevelés a székely tanoncoknak választ adni, mint ahogy Rohonyi megállapítja. – s az előrebocsátottakból az is kitűnik, hogy „nem is keresztyén frazeológiának,” vagy valami „szimplicista keresztyén elméletnek” áradása akar lenni, hanem több ennél; emberséges szeretete a fajnak. Mindössze arról van szó: van e az erdélyi magyar főiskolai hallgatóban annyi szeretet és csüngés faja iránt, hogy rengeteg munkája, a létfenntartás küzdelmei és ezer nyomorúsága közt hetenként vagy kéthetenként áldozni tudjon egy-két órát egy elhagyatott gyermeknek s megkeresse benne a testvért?

Nem akarunk tehát leszokni a „nagyképű, társadalom vezetési hóbortunkról” s arról a tudatról, hogy a „nép okvetlenül alsóbb társadalmi réteg, akit nekünk kell vezetni,” vagy akinek hátán akarnánk magasra mászni, mert ezt a világszemléletet

mi meg sem szoktuk. Önmagát vezetni már a nép s ez így is van jól, de ha gyermekeit senki sem vezet, vagy félrevezeti, ki a hibás érte? Kb. 60 székely inast gondolt eddig a Székely Társaság, akik közül néhányan fel is szabadultak, de hogy micsoda erkölcsi érték rejlik ebben a milieuban, azt csak megtapasztalni lehet. Még anyagiakban is – ellátás és ruhasegély – több mint 50 ezer lejt áldozott a Társaság évenként értük s úgy a felszabadultaknak, mint a még tanoncsorban levőknek volt alkalmuk itt és otthon, a falún is bizonyoságot tenni arról, amit nyertek s ezt nem is mulasztották el, mert a meleg otthont, a testvéri szót nem lehet csak olyan könnyen elfelejtetni, vagy letagadni, ez ellen tiltakozik a lelkiismeret is, de az ilyen ember boldog, ha bizonyoságot tehet.

A szabad időnek meleg olvasóteremben és jó társaságban való felhasználása, nemes szórakozások, az érdeklődés felkeltése stb. mind benne vannak ifjúnk munkásságunkban s ezt tesszük is. Mit jelent, ha egy tanonc a Nick-Carter stb. detektív kalandok leírását Petőfi, Arany, Tompa, Jókai, Benedek Elek munkáival cseréli fel? Erről is csak meggyőződni lehet köztük és én sokszor meggyőződtem ennek áldásáról.

Reméljük tehát, hogy nem leszünk a jövőben sem, mintahogy a múltban sem voltunk s jelenben sem vagyunk „veszedelmes típus,” még a szociális evolúció szempontjából sem mert – ismétlem – mi az elméletek gyártásához nem értünk, nem is akarnánk ennél maradni, hanem szeretnénk a jelenben „parancsoló kötelességek” között egy kis megvalósult eleven élet lenni.

A „Sarlósok” és a „Bartha Miklós Társaság” programját ismerjük s hiszem, hogy a gazdasági és szociális irányú szeminaryumaink nálunk is elsősorban az önképzést szolgálják, de ez egészen más dolog, mint az ifjúnkaskérdés Erdélyben.

GYŰJTÉSÜNK ELŐFIZETŐKET az Erdélyi Fiatalok falúfüzeteire, amelyek első számaként Gy. Papp Zsigmond: „Az intelligencia és a nép” c. munkája jelenik meg.

S Z E M L E

A főiskolás ifjúság és a politikai pártok.

Az elmúlt napokban a Romániai Szociáldemokrata Párt kolozsvári pártszervezete a főiskolai és egyetemi diáksághoz egy román, magyar nyelvű felhívást bocsátott ki, amelyben a pártba való belépésre szólította fel a diákságot. Ez az első eset, amikor egy politikai párt azért fordul az ifjúság felé, hogy annak soraiból tagokat toborozzon a maga számára.

Ennek a röpiratnak a megjelenése arra készletet, hogy a címben foglalt kérdéssel első alkalommal lapunkban is foglalkozunk.

A mai ifjúsággal szemben fentálló egyik vád, hogy az ifjúság nem érdeklődik a politika iránt. Ez a vád igaz is, nem is. Igaz annyiban, hogy az ifjúság pozitíve tényleg nem érdeklődik az iránt a politika iránt, amely csődbe, juttatta az egész világot s amelynek csődjét megmutatta a világháború. Az ifjúság idegenkedik attól a politikától, amelyik nem akar belső értékeket kívülről védő front lenni. Olyan politikát keres, amelyik a maga céljait nem mások kizsákmányolása, igazságtalan megkárosítása, leölése, hanem az önzetlen egyetemes szolgálat eszközei által akarja megvalósítani. Az ifjúság utálja és megveti azt a politikát, amelyik bizonyos embereknek, vagy klikkeknek egyéni érdekkielégítést jelent. Az ifjúság minden életnyilvánulása, – úgy is lehet nézni, – valójában politika, de nem párt, vagy érdek politika. Az ifjúságnak van kultúrpolitikája, társadalompolitikája, illetve azokat az energiákat, amelyeket régebben az ú. n. „politikai életben” éltek ki és amelyeket ma is sokan ott élnek ki, az ifjúság egy teljesebb és egységesebb társadalmi, kulturális és gazdasági élet érdekében áldozza fel saját fájának nemzetét építésében. Az ifjúság nem felszín, hanem gyökér politikát folytat. Revidálja egész környező világát, az őslényekig, az alapelemekig hatol és újra akarja építeni egész világát. Ez az élet érdekében történő fo-

lyamat még nem jutott lezárt eredményekhez. Amiként az ifjúság más a kulturális, társadalmi és gazdasági kérdéseink megítélésében, mint apái, más lesz politikájában is. A régi világból a politikától undorodott meg a legjobban, abban látta a legtöbb hazugságot. Egyfelől ez az a tény, ami ma a pártpolitikától visszatartja, másfelől pedig az, hogy egy mozgalom, vagy irányzat akkor lép ki a politikai külső porondokra, amikor már van tisztázott program, amikor van kiképezett harcosgárda és amikor a helyzet oda érik ki, hogy nagyobb tömegekben is szunnyad az öntudat alatt az, ami a vezetőkben már érett igazság. Érett igazságok, előkészület nélkül politikát kezdeni nem lehet.

Körülbelül ezek azok a belső tényezők, amelyek nemcsak nálunk, de más helyen is visszatartják a gondolkozó ifjúságot a mai politikai élettől. A politikai pártok mindenike nagyon jól érzi, hogy további fentmaradása azon fordul meg, hogy tud-e magának utánpótlást szerezni az ifjúság soraiból.

Az egyetemi és főiskolai hatóságok is valószínűleg nem vennék jónéven, hogy magyar hallgatók tagjai legyenek politikai pártoknak, sőt egyes főiskolák kifejezetten tiltják is ezt. Ez az a külső tényező, amelyik visszatartja és vissza is kell, hogy tartsa az ifjúságot a politikai pártokba való belépéstől. A mai politikai viszonyok mellett a diákság politikáski játéka, kihasználható, jóindulatú öntudatlansága okot adhat arra, hogy saját haladása és nemzete rovására kitiltassék az egyetem padjaiból.

Semmikép sem időszerű és célszerű az ifjúság politikai pártokba való megszervezése, vagy bekapcsolása.

Az ifjúság politikai arculata még kiérleletlen.

Egy dolog egészen bizonyos: az ifjúság feltétlenül nemzeti alapokon álló politikai programot fog vallani, amiben határo-

zott vonásként jelentkezik a társadalmi kérdések megoldására való törekvés, szociális kérdéssel fog felelni a mai sürgető kérdésekre. Mint erdélyi ifjúság tisztelni fogja azt az erdélyi belső törvényt, hogy itt csak annak a programnak van létjoga, amelyik nem a többi itt élő népek nélkül és ellen, hanem azok tisztelete és a velök együtt haladás szellemében akarja a sajátos magyar értékeket szolgálni a politikai síkban is. *Az új politika nem önmagáért való politika, hanem szélesvonalú és minden érdeket magában foglaló belső értékeket védő alulról szervez életként felnőtt érdekvédelmi front lesz.*

Ma az ifjúság úgy politizál, hogy életprogramot készít. A mai meglevő politikai pártoknak az a feladata, hogy az

ifjúság új programalkotásában, mint az idők jeleiben, revízió alá vegye eddigi munkáját és programját. Az ifjúság elkövetkező politikai kibontakozása nem pártok érdekeit és érdemeit, hanem az erdélyi magyar élet teljesebbé tételét fogja nézni. Ha a fentálló politikai pártok egyike sem hallja meg az ifjúságon át szóló intést, mindenik párt elveszíti a maga utánpótlását és az erdélyi fiatal magyarok új gárdáját találja magával szemben a porondon.

A külsőleges érdekek bekapcsolódásra való hívogatás helyett, erdélyi, magyar és idősebb gyökeres revíziót kér az ifjúság a politikai pártokról.

Kolozsvár, 1931. március.

László Dezső.

EGYESÜLETI ÉLET

A BUKARESTI MAGYAR DIÁKBÁL

A bukaresti Koós Ferenc Kör Diákszakszaktálya 1931. február 14-ikén tartotta diákbálját a „Liedertafelben”. Ha a bál anyagilag nem is sikerült a legfényesebben, erkölcsi sikere tökéletes volt. Bukarestben, hol ma körülbelül 100.000 magyar él, ez a mondhatni egyedüli alkalom, mikor ezek egy része találkozhatnak. A kis 150 főnyi magyar diákság ki is tett magáért. A bukaresti magyarok a fényes termekben a kitűnő rendezés mellett nagyon jól érezték magukat. Bár a rendezésben az egész diákságnak nagy szerepe volt, de főérdem mégis Szücs Ferenc elnöke és Mílotay István főtitkáré. A bálon képviseltették magukat az összes kisebbségi diákok. A magyar követség részéről négyen is voltak, azonban sajnálatos tényként meg kell állapítanunk, hogy a magyar kisebbségi élet vezetői közül senki sem jelent meg. A kol.-i magyar főiskolai hallgatók részéről, mint azok kiküldöttei, ketten jelentek meg: Vargha Lajos jogszigorló, a „Bólyai Kör” választott elnöke és Antal Gusztáv ref. theol. hallgató, az I. K. E. főtitkára. A kiküldötteket a legnagyobb szeretettel fogadták, melyért külön e he-

lyen is köszönetet nyilvánítanak. Ropogós csárdások után a Rákóczi indulóval fejeződött be a bál és mindenki azzal a boldog tudattal távozott, hogy a magyar diákság még Bukarestben is az, aminek lennie kell: a magyar köztudatnak és a magyar együttműködésnek ébrentartója.

Antal Gusztáv.

A DÁVID FERENC EGYLET IFJ. KÖRÉNEK falumunkája a tavasz beálltával véget ért. A vetített képes előadásorozat akció az általános gazdasági krízisre való tekintettel mérsékelt sikerrel járt. Az elmúlt hónapban az aranyostorda megyei Szentmihályfalván volt Balázs Ferenc vezetésével falusi ifjúsági konferencia, mely a falusi ifjúság nagyfokú érdeklődéséről és megértéséről tett tanúságot. A nyári egyetemes konferenciát az Egyetemes Szervezet szintén falún szándékozik megtartani szabadegyetemszerűen, 20-30 éves bármilyen felekezeti haladó szellemű intellektuális bevonásával. – A D. F. E. I. K. kiadásában, Balázs Ferenc, Szentiványi Sándor és Mikó Imre szerkesztésében megjelent *Ifjúsági Daloskönyv* kapható az Erdélyi Fialatok kolozsvári és bukaresti szerkesztőségében. Ara 20 lej. –

A RÓM. KATH. NÉPSZÖVETSÉG IFJÚSÁGI SZAKOSZTÁLYA f. évi március 10-én fejezte be közgazdasági szemináriumában előadásait, mikor Orbán Endre az értékesítő szövetkezetekről beszélt. Célja a szeminárium-

nak az volt, hogy a közgazdaság iránt felhívja az érdeklődők figyelmét. Ezt a célját majdnem egészen elérte. A szeminárium vezetői dr. Ferencz József, dr. gr. Bethlen László, dr. Torday József és dr. Oberding József, előadói pedig az ifjúság részéről Orbán Endre, Szász G. Gergely, Kolosy László; Demeter János, Gyarmathy Árpád, Karda Csaba, Nagy Tibor és Héjja Kálmán voltak. – Vasárnap délelőtti rendes gyűléseit folytatta. Február 8-án, a Határvidék kuriában Mikó Imre, az Erdélyi Fiatalok főmunkatársa tartott előadást „Az új magyar ideológia” felcímen. Február 15-én a Belső Erdély kuriában Szentmiklósy Ferenc a kath. egyház nagy nevelő erejéről beszélt, majd Bors Ferenc a cserkészlet iránt hívta fel a hallgatóság figyelmét. Március 1-én Princz János a határvidéki magyarság nyelvi és kulturális sérelmeit ismertette. – A Szakosztály február 1-én megkezdte előadássorozatát Külkajántón az ottani magyar-katholikus iparosság részére, hol társadalmi, gazdasági és kulturális problémák megvitatására kerül sor. Edigi előadók: Baumgarten Sándor, Venczel József, Balogh Zoltán, Orbán Endre, Gyenge László és Kolosy László voltak.

A SZÉKELYEK KOLOZSVÁRI TÁRSASÁGÁNAK IFJÚSÁGI BIZOTTSÁGA által rendezett közgazdasági és társadalomtudományi szemináriumban márc. 9-én dr. Gyárfás Elemér szenátor Erdély közgazdaságáról (román és szász vonatkozásban), márc. 13-án pedig dr. Bernád Agoston az erdélyi magyarság közgazdasági feladatairól tartott előadást. A ciklus befejező előadásait a szövetségi kérdésekről márc. 19-én dr. Nagy Endre (A szövetségi eszme története), márc. 26-án dr. Harmath János (A szövetségi gondolat romániai helyzete) s márc. 27-én Balázs Ferenc (A szövetségi eszme jelentősége az erdélyi magyarság közgazdasági életében) tartják.

A SZÉKELYEK KOLOZSVÁRI TÁRSASÁGÁNAK FŐISKOLÁS TAGOZATA folyó hó 6-án este tartotta meg Nyirő József kiküldött választmányi tag, a kiváló író elnöke alatt jelölését a választmány részéről felajánlott egy alelnöki és két választmányi tagsági helyre. Az alelnöki helyre Jancsó Bélát, vál. tagoknak Antal Gusztávot és László Ferencet jelölték. – Itt hívjuk fel a Társaságba beiratkozott főiskolai hallgatók figyelmét, hogy a Székelyek Kolozsvári Társasága évi rendes tisztújító közgyűlését f. hó 22-én d. u. 4 órakor tartja meg a Társaság helyiségében, amelyre minden tagot meghív.

A „COMENIUS” KÜLFÖLDI NEVELŐINTÉZETEK KÖZPONTJA (Svájc, Németország, Franciaország, Anglia) erdélyi munkatársa, Baumgarten László fg. tanár (Csikszereda–Mercurea-Ciuc) útján szülőknök felvilágosítással, prospektusokkal szolgál.

SZERKESZTŐSÉG HIREI. Az Erdélyi Helikon f. évi első és második számában ankétot rendezett az ifjúság problémájáról, amellyel következő számunkban foglalkozunk.

MÁRCIUS HÓ VÉGÉN ÉS ÁPRILIS ELEJÉN az Erdélyi Fiatalok körutat rendez a Székelyföld nagyobb városaiban. A körút állomásai: Sepsiszentgyörgy, Kézdivásárhely, Csikszereda, Gyergyószentmiklós, Székelyudvarhely.

BIRÓ SÁNDORNAK „A francia ifjúság gondolkozása” című cikkét anyagtorlódás miatt következő számunkban közöljük.

SZAPPANYOS JÓZSEFNEK a bukaresti Koós Ferenc Kör diákosztályáról szóló cikke lapzártá után érkezett s így azt következő számunkban hozzuk.

AZ „ERDÉLY FIATALOK” FALUSZEMINÁRIUMÁBAN a múlt hónapban befejeztek az általános néprajzzal, illetve népművészettel foglalkozó előadások. Ezzel megkezdtek a tulajdonképpeni ifjúsági falú-munka kérdését. Első előadást Demeter Béla tartott a román ifjúság szellemi munkájáról. A következő előadást Mikó Imre tartja a „Bartha Miklós Társaság”, „Bethlen Gábor Kör” és a „Sarló” falumunkájáról (március 23). Az ezután következő előadást Filep Gyula dr. fogja tartani a népegészségügyről.

VÉGZETT TÁRSUNK. Gurka Vilmos munkatársunkat március 21-én jogi doktorrá avatják.

POSTÁN ÉRKEZETT ELŐFIZETÉSEK NYUGTÁZÁSA 1931. március 9-ig.

Dénes Dezső, Pálffy Kálmán, Vámszer Géza, dr. Zsakó Gyula, dr. Kassovicz Endre, Fekete György, Sipos Gábor, M. Nagy Ottó, Költő István, Tüdös János, Hobán Jenő 100-100 L.

Ruttner István, Babos Sándor, Jenei Erzsébet, Leichmann Andor 200-200 L.

Dr. Parádi Kálmán 400 L.

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. JÁNOS GÁSPÁR.

A SZÉKELY TÁRSASÁG FŐISK. HALLGATÓNÓ CSOPORTJÁNAK MUNKÁJA

A Székely Társaság főiskolai hallgatóncsoportja f. évi jan. 30-án tartotta alakuló gyűlését, amelyen résztvettek a főisk. hallgatónok fakultás és felekezeti különbség nélkül. A gyűlés kimondotta a csoport megalakulását a főiskolás tagozat részeként, azután minden fakultásról bizottsági tagot választott.

A bizottság tagjai: *Füzessy Irén* theol., *Varga Éva* t. jel., *Gyarmathy Piroska* t. jel., *Müller Ilona* t. jel., *Luka Margit* orvostanhallg., *Schissel Mária* joghallgatóncsoport, *Bacconi Flóra* keresk. akad., *Makkay Piroska* szépm. főisk., *Luka Edít* gyógyszerész.

A bizottság tagjai közül a febr. 6-án tartott bizottsági gyűlés *Bacconi Flórát* elnökül választotta, *Erössy Flóra* keresk. akadémistát pedig megbízta a titkári teendők végzésével.

Ugyanakkor határozott az ülés a külön nőszeminárium megrendezéséről illetőleg. Előadásaink programja a következő: 1. Nőprobléma és nőmozgalom (Erdélyi viszonylatban): br. Huszár Pálné. 2. Nőprobléma és nőmozgalom (Világviszonylatban): A kisebbségi nők központi titkárságának egy tagja. 3. Elhelyezkedési problémák: Kovács Dezsóné. 4. A család és a nőemancipáció: dr. Sulyok Istvánné. 5. Szociális problémák: Bróos Ilona. 6. Fakultási problémák: Egy egyetemi hallgatóncsoport. — Az előadások ideje február 13-tól minden péntek este 7 óra; helye a Székely Társaság terme (Szentgyház-u. 8. sz.). A rendezőség vendégeket is szívesen lát az előadásokra.

Február 19-én este a főisk. hallgatóncsoport tea-estélyt rendeztek a Társaság helyiségében, mely kitűnő hangulatban éjjel 1 óráig tartott.

Dr. Makkay Sándor

református püspök „Magunk revíziója” című könyve lapunk kiadóhivatalában 40 leus kedvezményes áron kizárólag főiskolai hallgatók részére kapható.

Hátralékos előfizetőinkhez!

Kérjük hátralékukat a lehető legrövidebb időn belül kiadóhivatalunkba eljuttatni.

KÜTÖTT SZAVALÓVERSENY A SZÉKELY TÁRSASÁGBAN

A Székelyek Kolozsvári Társasága által magyar főiskolai hallgatók részére rendezett küttött szavalóverseny 1931. március 4-én este zajlott le a társaság nagytermét zsűfóliásig megtöltő közönség előtt. Mult számunkban felsorolt versekhez a jury még hozzáadta Tompa László: Magányos fenyő c. versét, s így 31 vers közül választhattak a jelentkezők. A szavalás sorrendje a versek kronológiája szerint történt; az ugyanazon verseket választók egymás után szavaltak. A verseny menete a következő volt: *Lőrinczy Gábor* (Kádár Kata), *Pferschy Tibor* (Csokonai: A Reményhez), *Kovács Domokos* (Vörösmarty: Vén cigány), *Babits László* (Petőfi: Egy gondolat bánt engemet és Szeptember végén), *Kürtös Lőrándt* (Ady: Imádság háború után), *Csákány Béla* (Ady: Imádság háború után és Emlékezés egy nyár-éjszakára), *Muzsnay Béla* (Tóth Arpád: Fénylő búzaföldek között), *Brandt Éva* és *Muzsnay Béla* (Tompa László: Magányos fenyő), *Csapó Ernő* és *Kürtös Lőrándt* (Sipos Domokos: Vágtat a halál), *Lőrinczy Gábor* (Berzsenyi: Magyarokhoz) és *Csákány Béla* (Szentimrei Jenő: Erdélyi költő nemzeti dala 1928-ban). A jury (id. Hadházy Sándor, György Dénes, Tamási Aron, Jancsó Béla és Faluvégi Dénes) döntése alapján az I. díjat (300 lej) *Muzsnay Béla* nyerte (Tóth A.: Fénylő búzaföldek között c. versével), a 2 drb II. díjat (200—200 lej) *Pferschy Tibor* (Csokonai: A Reményhez) és *Kovács Domokos* (Vörösmarty: Vén cigány), a 3 drb III. díjat (100—100 lej) *Csákány Béla* (Szentimrei verse), *Lőrinczy Gábor* (Kádár Kata) és *Csapó Ernő* (Sipos D.: Vágtat a halál), még *Brandt Éva* dicséretet kapott (Tompa László: Magányos fenyő). — Díjkiosztás előtt *György Dénes* néhány mondatban a szavalás lényegét a közvetlenségben jelölte meg. — A szavaló verseny értékes tanulságaira következő számunkban térünk rá.

A SZÉKELYEK KOLOZSVÁRI TÁRSASÁGÁNAK IFJÚSÁGI BIZOTTSÁGA folyó hó 21-én este a Társaság helyiségében műsoros teaestélyt rendez.